

POPULARNONAUKOWY OPIS BADAŃ NAUKOWYCH PLANOWANYCH PRZEZ WNIOSKODAWCĘ PODCZAS STAŻU PODOKTORSKIEGO

Aż do niedawna wszystkie teorie prawdy miały charakter monistyczny - zakładały one, że prawdziwość polega na posiadaniu dokładnie jednej własności, takiej samej dla każdego prawdziwego zdania w każdej dziedzinie dyskursu - moralności, nauce czy prawie. Najbardziej popularną z tych teorii jest obecnie teoria korespondencyjna, zgodnie z którą prawdziwość zdań polega na ich zgodności z pozajęzykową rzeczywistością. Dopiero w dwudziestym wieku niektórzy filozofowie zaczęli kwestionować monizm w teorii prawdy. Starali się oni rozwijać różne rodzaje aletycznego pluralizmu, zgodnie z którym istnieje więcej niż jedna własność prawdy. Tego rodzaju teorie przyjmują np. iż w dyskursie moralnym zdania są prawdziwe jeśli są dostatecznie uzasadnione, ponieważ nie możemy powiedzieć że zdania na temat moralności korespondują z jakąś niezależną rzeczywistością, zaś w nauce zdanie jest prawdziwe właśnie wtedy gdy koresponduje z rzeczywistością. A zatem w jakiejś dziedzinie dyskursu prawdziwość może polegać na korespondencji, zaś w innej na posiadaniu uzasadnienia.

Pluralistyczne teorie prawdy przebiły się do filozoficznego głównego nurtu po napisaniu przez brytyjskiego filozofa Crispina Wrighta książki "Truth and Objectivity" w roku 1992. Ten projekt badawczy jest skoncentrowany na jednym prostym pytaniu: czy potrzebujemy pluralistycznej teorii prawdy? To naprawdę ważna kwestia, przede wszystkim dlatego ponieważ wszystkie wcześniejsze teorie prawdy miały charakter monistyczny i jest czymś niepodważalnym, że pojęcie prawdy zajmuje centralne miejsce w zachodniej kulturze. Żeby odpowiedzieć na to pytanie, chcę zrealizować szereg celów pobocznych. Chcę napisać historię pluralistycznej teorii prawdy, która do tej pory nie doczekała się żadnego opracowania. Chcę zastanowić się nad samym pojęciem pluralizmu aletycznego, jego ogólną strukturą i związaną z nim terminologią. Chcę zbadać motywacje stojące za odrzuceniem monistycznych teorii prawdy i przyjęciem pluralizmu. Chcę zestawić, porównać i ocenić najważniejsze ze współczesnych pluralistycznych teorii prawdy, za które uznaję minimalizm Crispina Wrighta, funkcjonalizm Michaela Lyncha, pluralizm prostej determinacji Douglasa Edwardsa, aletyczny dysjunktywizm Nikolaja Pedersena i Cory Wright, oraz dwa rodzaje pluralizmu korespondencji - ten przedstawiony przez Gilę Sher oraz Roberta Barnarda i Terence'a Horgana. Następnie chcę rozpatrzeć rozmaite zarzuty jakie w literaturze filozoficznej są formułowane w stosunku do pluralizmu aletycznego oraz zbadać relację pomiędzy nim a innymi rodzajami pluralizmu — metafizycznym, przyjmującym iż mamy do czynienia z różnymi rodzajami istnienia, oraz logicznym, akceptującym współistnienie różnych systemów logicznych. Czy pluralizm aletyczny zobowiązuje nas do przyjęcia pluralizmu metafizycznego lub logicznego, albo czy zachodzi odwrotna relacja? Analogiczne pytanie chciałbym zadać badając relacje pomiędzy pluralizmem aletycznym a relatywizmem.

Niniejszy projekt ma jeden zasadniczy cel, a mianowicie ocenę naukowych perspektyw pluralistycznych teorii prawdy, zbadanie czy rzeczywiście, jak twierdzą ich zwolennicy, posiadają one jakąś istotną przewagę nad teoriami monistycznymi. Jak już pisałem, wydaje się to szczególnie istotne przede wszystkim dlatego, że wszystkie wcześniejsze teorie prawdy miały charakter monistyczny. Jest czymś oczywistym, że pojęcie prawdy posiada fundamentalne znaczenie nie tylko dla współczesnej epistemologii, ale jest pojęciem istotnym dla naszej kultury jako takiej. Mam nadzieję że niniejszy projekt przyczyni się nieco do rozjaśnienia treści tego pojęcia, albo przynajmniej do odrzucenia pewnej ścieżki, która do takiego rozjaśnienia miałaby prowadzić.